

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

20 februarie 2018

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componență:

Președinte – Nicolae Gordilă,

Judecători – Ion Guzun, Elena Covalenco, Liliana Catan, Iurie Diaconu,

a judecat în ședință, fără participarea părților, recursul ordinar, declarat de avocatul Bondarencu Andrei în numele părții vătămate Sîli Nadejda, prin care se solicită casarea sentinței Judecătoriei Chișinău, sediul Central din 26 iunie 2017 și decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 08 noiembrie 2017, în cauza penală în privința lui

Smocvin Ion XXX, născut la XXX, domiciliat în or. XXX.

Termenul examinării cauzei:

Instanța de fond de la 03.03.2016 pînă la 26.06.2017;

Instanța de apel de la 22.08.2017 pînă la 08.11.2017;

Instanța de recurs de la 05.01.2018 pînă la 20.02.2018.

Procedura prevăzută de art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală a fost legal executată.

Asupra recursului în cauză, în baza actelor din dosar, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Central din 26 iunie 2017, cauza fiind judecată în procedura prevăzută de art. 364¹ alin. (8) Cod de procedură penală, Smocvin Ion a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (1) Cod penal și condamnat la o pedeapsă în formă de amendă în beneficiul statului, în mărime de 200 unități convenționale, ceea ce constituie 4 000 lei.

S-a dispus încasarea din contul lui Smocvin Ion XXX în beneficiul lui Sîli Nadejda, prejudiciul moral în mărime de 15 000 lei.

Acțiunea civilă privind încasarea prejudiciului material înaintată de partea vătămată Sîli Nadejda împotriva lui Smocvin Ion și ÎS „Air Moldova”, a fost admisă în principiu, urmând ca asupra cuantumului acestor cerințe să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile.

Tot prin sentința dată, s-a dispus încasarea de la Smocvin Ion în beneficiul statului suma de 84 lei, cu titlu de cheltuieli judiciare.

2. Pentru a se pronunța, instanța de fond a constatat că, inculpatul Smocvin Ion, la 01.09.2015, aproximativ la orele 07.15 min., aflîndu-se la volanul microbuzului de model „XXX”, cu n/î XXX (u/t de serviciu ce aparține CA „Air Moldova”) se deplasa în mun. Chișinău, loc. Băcioi, de unde a îmbarcat mai mulți pasageri angajați ai CA „Air Moldova”. În timpul deplasării, pe bd. XXX mun. XXX, spre locul de muncă CA „Air Moldova”, nerespectînd prevederile RCR și anume pct. 51. „înaintea depășirii, conducătorul vehiculului trebuie să se asigure că: c) poate efectua depășirea fără a pune în pericol sau a stînjiți circulația din sens opus, adică banda pe care urmează să se angajeze are un spațiu suficient și viteza vehiculului ce urmează a fi depășit permite executarea acestei manevre; d) poate să revină pe banda precedentă fără a stînjiți vehiculul depășit, imediat după executarea depășirii, nu se reduce brusc viteza și nu se oprește, decît în cazuri excepționale, pct.54. 1) „Depășirea este interzisă: 2) Depășirea cu ieșirea pe banda de circulație în sens opus este interzisă: b) pe sectoarele de drum cu

cîmpul vizual limitat”, pct. 45. 1) „Conducătorul trebuie să conducă vehiculul în conformitate cu limita de viteză stabilită, ținînd permanent seama de următorii factori: b) dexteritatea în conducere care i-ar permite să prevadă situațiile periculoase; c) starea tehnică a vehiculului și particularitățile încărcăturii, d) situația rutieră”; nu a manifestat prudență sporită la trafic, a început manevra de depășire a unui autobus de rută, fără a se asigura că, din sens opus se pot deplasa alte unități de transport, nu a ținut cont de vizibilitatea redusă care o avea grație reliefului drumului (deal), nu a așteptat un moment potrivit ce i-ar fi asigurat o vizibilitate clară a drumului și în momentul în care în fața sa a apărut o unitate de transport ce se deplasa din sens opus spre comuna Băcioi, a frînat brusc pentru evitarea impactului, fapt ce a generat pierderea echilibrului mai multor pasageri din unitatea de transport, printre care și Sîli Nadejda, care ocupa scaunul din spatele șoferului din partea dreaptă. Conform raportului de expertiză medico-legală nr. 2520/D din 09.12.2015, Sîli Nadejda a suportat, fractura bimalolară a gleznei drepte cu deplasarea fragmentelor, care a fost cauzată în rezultatul hiper-flexiei laterale și rotirea în articulația talo-cruțială pe dreapta, cu fixarea plantei pe o suprafață plană, care a fost calificată ca vătămare medie.

Astfel, instanța de fond a constatat că prin acțiunile sale, Smocvin Ion a comis infracțiunea prevăzută de art. 264 alin.(1) Cod penal, individualizată prin „*încălcarea regulilor de securitate a circulației și exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport, încălcare ce a cauzat din imprudență o vătămare medie a integrității corporale sau a sănătății.*”

3. Nefiind de acord cu sentința primei instanțe, avocatul Canțer Serghei în numele inculpatului Smocvin Ion, a declarat apel, conform căruia a solicitat casarea parțială a sentinței, în latură civilă, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărîri, prin care cuantumul prejudiciului moral încasat să fie micșorat la minim. Apelantul a motivat că, instanța de fond a apreciat și a încasat incorect prejudiciul moral, încasînd, la părerea apărării o sumă exagerată. În acest sens, s-a invocat că instanța de fond la încasarea sumei de 15 000 lei, nu a luat în considerație faptul că îngrijirile și tratamentul medical, precum și perioada îndelungată de restabilire nu au legătură directă cu acțiunile lui Smocvin Ion, deoarece partea vătămată Sîli Nadejda suferea de diabet zaharat și toate complicațiile primite au fost de la maladia cronică. La fel instanța nu a luat în considerație și faptul că Sîli Nadejda se afla foarte des în concediu medical, ceea ce confirmă faptul că dînsa avea o maladie, care nu-i permitea să activeze.

Totodată, faptul că fiind numită expertiza de către instanța de judecată la demersul părții vătămate, acesta a fost obligată să prezinte experților carnetul său medical, pentru a elucida întrebarea dată de apărare, însă partea vătămată nu a prezentat experților actele solicitate, fiind astfel în imposibilitate de a răspunde la întrebarea: dacă tratamentul pătimatei are legătură directă cu cauzarea de leziuni sau are legătură și cu maladia acesteia, astfel apărătorul consideră că partea vătămată, a ascuns aceste date, în scopul încasării prejudiciului moral.

3.1. A declarat apel și avocatul Bondarenco Andrei în numele părții vătămate Sîli Nadejda, care a solicitat casarea parțială a sentinței, în latura civilă, rejudecarea cauzei, cu adoptarea unei noi hotărîri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care să fie obligat inculpatul Smocvin Ion și partea civilmente responsabilă IS Compania Aeriană „Air Moldova”, în mod solidar, să achite părții vătămate Sîli Nadejda, suma de 1 393,12 lei și salariul ratat, plătibil în formă de plată unică, pentru perioada începînd cu data de 01.09.2015, data

accidentului rutier, și pînă la pensionare - 01.01.2017, pentru 16 luni, în sumă totală de 56 000 lei - cu titlul de încasare a despăgubirilor materiale și suma de 300 000 lei - compensație cu titlul de daună morală, precum și cheltuielile de judecată, cheltuieli de executare a expertizei și cheltuieli de asistență juridică, suportate de apelanta în cauză, respectiv în sumă de 1 317 lei și în sumă de 5 000 lei. Totodată, avocatul a mai solicitat să fie obligată partea civilmente responsabilă - ÎS Compania Aeriană „Air Moldova”, să echipeze toate unitățile de transport de serviciu, antrenate în transportarea angajaților întreprinderii, cu bare de protecție corespunzătoare, inclusiv și microbuzul de model „XXX”, cu n/î XXX.

În motivarea apelului, apărătorul a indicat că, potrivit raportului de expertiză medico-legală nr. 2520/D din 09.12.2015 și raportului de expertiză judiciară nr. 165 din 07.02.2017, părții vătămate Sîli Nadejda, urmare a producerii accidentului de către Smocvin Ion, i-au fost cauzate vătămări corporale medii. Totodată, în temeiul raportului nr. 356 din 25.02.2016, de către Consiliul Național pentru Determinarea Dezabilității și Capacității de Muncă, părții vătămate Sîli Nadejda, i-a fost eliberat certificatul de dezabilitate și capacitate de Muncă seria/nr. XXX, fiind încadrat grad de dezabilitate „mediu”, invaliditate de gradul 3, procentul păstrat al capacității de muncă „60%”.

La data producerii accidentului - 01.09.2015, partea vătămată Sîli Nadejda, era angajată în cadrul IS Compania Aeriană „Air Moldova”, în funcție de zugrav categoria V, secția construcții și întreținere a Departamentului administrativ. Prin ordinul nr. 355/p din 02.10.2015, „privind aplicarea sancțiunii disciplinare dlui I. Smocvin”, IS Compania Aeriană „Air Moldova”, a constatat că, Smocvin Ion se face vinovat de încălcarea prevederilor - pct. 1.4, 1.16,3.13 și 4.3 ale Instrucțiunii nr. 74 03ET-2014, „privind ocrotirea sănătății și securității muncii pentru conducătorii auto ai serviciului de transport auto”. S-a mai constatat că Smocvin Ion nu a somat organele de resort, pentru a constata producerea accidentului, inacțiune care contravine legislației în vigoare. Anume în atare circumstanțe, prin ordinul nr. 244/p din 12.09.2016 „cu privire la încetarea contractului individual de muncă în legătură cu refuzul de a fi transferat”, emis de ÎS Compania Aeriană „Air Moldova”, începând cu data de 19.09.2016 a fost încetat contractul individual de muncă cu Sîli Nadejda. Respectiv din momentul și din cauza producerii accidentului rutier provocat prin acțiunile ilegale ale inculpatului Smocvin Ion, partea vătămată Sîli Nadejda, a suferit venit ratat, prin neobținerea în beneficiul său, salariul nerealizat din perioada de 01.09.2015 și pînă la 01.01.2017, data ieșirii la pensie.

Prin urmare, partea vătămată Sîli Nadejda, ca urmare a producerii accidentului, precum și ca urmare a acțiunilor inculpatului Smocvin Ion și părții civilmente responsabilă ÎS Compania Aeriană „Air Moldova”, a solicitat întemeiat încasarea despăgubirilor civile materiale în suma de 1 393,12 lei, cheltuieli legate de achitarea medicamentelor/serviciilor medicale, precum și salariul ratat, plătit în formă de plată unică, pentru perioada începînd cu data de 01.09.2015 (data accidentului rutier) și pînă la pensionare (01.01.2017), potrivit calculului: salariul net mediul lunar x la 16 luni (data de 01.09.2015 pînă la 01.01.2017 = suma salariul ratat, plătit în formă de plată unică, solicitat pentru încasarea 56 000 lei, or, potrivit certificatului nr. XXX din 16.05.2016, eliberat de ÎS Compania Aeriană „Air Moldova”, începînd cu luna ianuarie anului 2015 și pînă în septembrie anului 2015, salariul net calculat a lui Sîli Nadejda, în mediu constituia suma de 3 500 lunar. Partea vătămată și partea civilă -

Sîli Nadejda, ca urmare a producerii accidentului, a suferit și suferă fizic/moral, avînd în vedere că este o persoană de 57 de ani în prezent, a fost supusă operației chirurgicale, ca urmare a fracturilor suferite, a fost spitalizată pentru o perioadă de 15 zile, după care s-a aflat la tratament ambulator, continuînd să sufere de dureri acute.

Internarea la spital, conștiința de a fi bolnav și invalid, suferința de a fi privat de o viață normală, implică o suferință psihică, ce presupune, de asemenea o compensație și anume sub forma unor daune morale pentru prejudiciul nepatrimonial ce i-a fost cauzat, într-un cuantum de 300.000 lei.

În cadrul examinării cauzei penale, partea vătămată Sîli Nadejda, a suportat cheltuieli cu privire la expertiza medico-legală în comisie, în sumă de 1 317 lei. Totodată, în cadrul dosarului penal, partea vătămată a beneficiat de asistență juridică, achitând pentru serviciile juridice onorariul avocatului în sumă de 5 000 lei, care susține că urmează a fi încasată cu titlul de cheltuieli de judecată suportate efectiv solidar din contul părților în cauză.

Mai mult, prima instanță examinând acțiunea civilă, nu s-a pronunțat cu referire la cererea înaintată de către partea vătămată, prin care a solicitat ca ÎS Compania Aeriană „Air Moldova” să fie obligată să prezinte instanței de judecată și părților din dosar, copia carnetului de muncă a părții vătămate, extrasul din contul personal al salariatului - părții vătămate, cu indicare achitării salariului și/sau alte plăți, începînd cu data de 01.01.2015, pînă la momentul actual.

Instanța de fond, nu s-a pronunțat și nici în privința capătului de cerere, prin care s-a solicitat să fie obligată partea civilmente responsabilă ÎS Compania Aeriană „Air Moldova”, să echipeze toate unitățile de transport de serviciu, antrenate în transportarea angajaților întreprinderii, cu bare de protecție corespunzătoare, inclusiv și microbuzul de model „XXX”, cu n/î XXX Referitor la prejudiciul moral dispus de instanța de fond spre încasare, consideră avocatul că stabilirea cuantumului prejudiciului moral în mărime de 15 000 MDL, nu este echitabilă în raport cu suferințele psihice care au fost provocate părții vătămate, avînd în vedere că acestea i-a fost cauzate vătămări corporale medii și i-a fost acordat gradul de dezabilitate de gr. 3, procentul păstrat al capacității de muncă fiind de „60%”.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 08 noiembrie 2017, au fost respinse ca nefondate apelurile avocatului Canțer Serghei în numele inculpatului Smocvin Ion și avocatului Bondarenco Andrei în interesele părții vătămate Sîli Nadejda, declarate împotriva sentinței primei instanțe, cu menținerea acesteia.

4.1. Pentru a se pronunța, instanța de apel a menționat că, soluția instanței de fond, cu referință la vinovăția inculpatului Smocvin Ion, este pe deplin justificată, or, verificînd din oficiu la acest capitol sentința pronunțată, instanța de apel consideră că vina inculpatului Smocvin Ion de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 264 alin.(1) Cod penal, individualizată prin „încălcarea regulilor de securitate a circulației și exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport, încălcare ce a cauzat din imprudență o vătămare medie a integrității corporale sau a sănătății”, este dovedită integral prin probele administrate și cercetate conform art. 101 Cod de procedură penală și anume: declarațiile inculpatului Smocvin Ion XXX; declarațiile părții vătămate Sîli Nadejda XXX; declarațiile martorului Gologan Maria; declarațiile martorului Dogari Anatolie; declarațiile martorului Liuba Nicolai; declarațiile martorului Nicolai Vasile; declarațiile martorului Vîrlan Vasile; declarațiile martorului Danu Valentina; declarațiile martorului Breahnă Grigore;

raportul de expertiză medico-legală nr.246/D din 09.02.2015, din care rezultă că lui Sîli Nadejda Dmitrii, i-au fost cauzate vătămări corporale medii, manifestate prin fractură bimaleolară al gleznei drepte cu deplasarea fragmentelor, care au fost cauzate în rezultatul hiper-flexiei și rotirea în articulația talo-crurală pe dreapta, cu fixarea plantei pe o suprafață plană, care condiționează dereglarea sănătății de lungă durată; procesul-verbal de cercetare a locului accidentului rutier din 14.12.2015; raportul de expertiză judiciară nr.165 din 07.02.2017, din care rezultă că lui Sîli Nadejda, a.n.1960, i s-a cauzat fractură bimaleolară al gleznei drepte cu deplasarea fragmentelor, care cauzează dereglarea sănătății de lungă durată și care se apreciază ca vătămare corporală de lungă durată.

La capitolul numirii pedepsei principale inculpatului Smocvin Ion, instanța de apel a considerat concluzia instanței de fond corespunzătoare stării de drept și întemeiată din punct de vedere al principiilor stabilirii pedepsei penale.

Totodată, la numirea pedepsei instanța de fond a ținut cont și de înaintarea de către inculpat a unei cereri privind examinarea cauze penale în baza probelor administrate la faza de urmărire penală, în conformitate cu prevederile art. 364¹ Cod de procedură penală.

Referitor la solicitarea apărătorului inculpatului cu privire la micșorarea pînă la minim a prejudiciului moral dispus spre încasare de către instanța de fond din contul inculpatului în beneficiul părții vătămate, instanța de apel a considerat neîntemeiată.

Conform art. 498 alin. (3) Cod de procedură penală „la adoptarea sentinței, instanța, de asemenea, soluționează și chestiunile prevăzute în art.385 alin.(1) pct. 10)-13) și 15) Cod de procedură penală”.

Din economia normei art. 385 alin. (1) pct. 10) Cod de procedură penală, „la adoptarea sentinței, instanța de judecată soluționează dacă trebuie admisă acțiunea civilă, în folosul cui și în ce sumă”.

În atare conținut, instanța de apel a reținut că conform art. 219 alin. (4) Cod de procedură penală, „la evaluarea cuantumului despăgubirilor materiale ale prejudiciului moral, instanța de judecată ia în considerare suferințele fizice ale victimei, prejudiciul agrement sau estetic, pierderea speranței în viață, pierderea onoarei prin defăimare, suferințele psihice provocate de decesul rudelor apropiate”.

În sensul normelor precitate, instanța de apel a susținut soluția instanței de fond la acest capitol care corespunde stării de fapt a lucrurilor și nemijlocit criteriilor de evaluare a cuantumului prejudiciului, or, după criteriul domeniului personalității umane încălcate, prejudiciile delictuale pot fi clasificate în: prejudicii cauzate personalității fizice; prejudicii cauzate personalității afective, categorie în care intră suferințele de categorie psihică; prejudicii cauzate personalității sociale; prejudicii cauzate persoanelor juridice.

Relatînd aceste circumstanțe la caz, instanța de apel a considerat pe deplin justificată soluția instanței de fond privind încasarea din contul inculpatului Smocvin Ion în beneficiul pătimatei Sîli Nadejda, a prejudiciului moral în cuantumul de 15 000 lei, astfel că în viziunea instanței de apel această sumă este pe deplin justificată, întemeiată și proporțională suferințelor morale suportate de către partea vătămată.

Instanța de apel ține cont la acest capitol de toate împrejurările și nemijlocit suferințele enorme la care a fost supusă aceasta, urmare a încălcărilor regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport, așa fiind reiterabil că în cazul de față Smocvin Ion a comis infracțiunea din imprudență, neconștientizînd pericolul real al acțiunilor comise, cît și urmările prejudiciabile suportate.

În circumstanțele vizate, instanța de apel menționează și faptul că însuși recunoașterea inculpatului Smocvin Ion vinovat de comiterea infracțiunii și stabilirea acestuia pedepsei, constituie un remediu și o satisfacție echitabilă pentru partea vătămată Sîli Nadejda.

În continuare, instanța de apel a reținut că deși partea vătămată Sîli Nadejda a invocat faptul că a suportat cheltuieli de tratament medical, precum și faptul că din momentul și din cauza producerii accidentului rutier provocat prin acțiunile ilegale ale inculpatului Smocvin Ion, a suferit venit ratat, prin neobținerea în beneficiul său, salariul nerealizat din perioada de 01.09.2015 și pînă la 01.01.2017, data ieșirii la pensie, prin sentința contestată la caz, a fost admisă în principiu acțiunea civilă în latură materială, urmînd ca asupra cuantumului despăgubirilor să se expună instanța de judecată în ordinea acțiunii civile, astfel că partea vătămată este în drept să se adreseze în instanța de judecată cu o cerere de chemare în judecată, în vederea recompensării prejudiciului material cauzat prin infracțiune.

Conform art. 219 alin. (3) pct. 1) Cod de procedură penală, „prejudiciul material se consideră legat de săvîrșirea acțiunii interzise de legea penală dacă el se exprimă în cheltuieli pentru tratamentul părții vătămate și îngrijirea acesteia”.

Referitor la cerința avocatului Bondarenco Andrei în interesele părții vătămate Sîli Nadejda, privind încasarea prejudiciului material, în acest sens, instanța de apel ține să menționeze că această cerința nu poate fi admisă la moment, atîta timp cît în cadrul cercetării judecătorești, deși de către partea vătămată au fost anexate la materialele dosarului penal bonurile de plată care se pretind a fi eliberate în urma procurării medicamentelor pentru tratamentul suportat în urma accidentului rutier produs de inculpatul Smocvin Ion /Vol.I, f.d. 174-175/, totuși, instanța de apel ține să menționeze că aceste bonuri de plată nu probează faptul că medicamentele procurate au fost prescrise nemijlocit ca tratament în urma accidentului rutier produs la caz, or, la materialele cauzei în acest sens, lipsește prescripția medicului curant.

Totodată, urmează a fi respinsă și solicitarea avocatului părții vătămate privind obligarea inculpatului Smocvin Ion și partea civilmente responsabilă ÎS Compania Aeriană „Air Moldova”, în mod solidar, să achite părții vătămate salariul ratat, plătit în formă de plată unică, pentru perioada începînd cu data de 01.09.2015, data accidentului rutier, și pînă la pensionare - 01.01.2017, pentru 16 luni, în sumă totală de 56 000 MDL - cu titlul de încasare a despăgubirilor materiale.

În acest sens, instanța de apel a ținut să menționeze că potrivit carnetului de muncă, Sîli Nadejda a fost angajată în baza Ordinului nr.186/p din 18.07.2007, în calitate de zugrav de categoria V la ÎS Compania Aeriană „Air Moldova” /Vol.II,f.d.13-16/.

Prin dispoziția nr. 11/p din 16.05.2016, emisă de CA „Air Moldova”, a fost dispusă preavizarea, contra semnătură, cu 2 luni înainte de concediere în legătură cu reducerea numărului sau statelor de personal salariatul Sîli Nadejda - zugrav, Departamentul administrativ, cu propunerea salariatului altei funcții conform dispoziției /Vol.II,f.d.17/.

Prin ordinul nr.244/p din 12.09.2016, emis de CA „Air Moldova”, a fost încetat din data de 12.09.2016 contractul individual de muncă încheiat cu Sîli Nadejda, în temeiul art.86 alin.(1), lit. x) Codul muncii, care prevede „refuzul salariatului de a fi transferat la o altă muncă pentru motive de sănătate, conform certificatului medical” /Vol.II,f.d.18/.

În acest context, instanța de apel remarcă faptul că cerința apărătorului Bondarencu Andrei privind încasarea despăgubirilor materiale, este neîntemeiată la etapa dată, or, deși, contractul de muncă individual a fost încetat la data de 12.09.2016 din cauza refuzului salariatului de a fi transferat la o altă muncă pentru motive de sănătate, conform certificatului medical, partea vătămată Sîli Nadejda nu a prezentat probe concludente și pertinente ce ar confirma faptul că, a refuzat de a fi transferată la o altă muncă din motive de sănătate ca urmare a producerii accidentului rutier, comis de către inculpatul Smocvin Ion.

Urmează a fi respinsă și solicitarea avocatului privind obligarea părții civilmente responsabilă - ÎS Compania Aeriană „Air Moldova”, să echipeze toate unitățile de transport de serviciu, antrenate în transportarea angajaților întreprinderii, cu bare de protecție corespunzătoare, inclusiv și microbuzul de model „Mercedes 315 CDI”, cu n/î CB A 541, or, cerința dată nu ține de competența instanței de apel, în acest sens, partea este în drept să se adreseze în instanța de contencios administrativ cu cerința de rigoare.

Referitor la compensarea cheltuielilor de executare a expertizei și cheltuielilor de asistență juridică, suportate de apelanta în cauză, în sumă de 1 317 lei și în sumă de 5 000 lei, instanța de apel a menționat că asupra cuantumului despăgubirilor convenite urmează să hotărască instanța civilă.

Așadar, în conformitate cu prevederile art. 387 alin. (3) Cod de procedură penală, în cazuri excepționale când, pentru a stabili exact suma despăgubirilor convenite părții civile, ar trebui amînată judecarea cauzei, instanța poate să admită, în principiu, acțiunea civilă, urmînd ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă.

Instanța de apel a considerat corectă soluția instanței de fond la capitolul soluționării chestiunii privind încasarea prejudiciului material, de vreme ce în cadrul procesului judiciar, nu a fost posibil de stabilit cu exactitate cuantumul prejudiciului material solicitat spre încasare, or, partea vătămată și apărătorul acesteia au înaintat cereri diferite în acest sens și cu atît mai mult au administrat unele probe, verificarea cărora ar necesita amînarea examinării cauzei pentru o perioadă nedeterminată, de vreme ce însușii pătimită a specificat că va mai avea nevoie de tratament pe viitor.

Sub aspectul expus, instanța de apel a ajuns la ferma convingere că acțiunea civilă în partea compensării prejudiciului material, corect s-a dispus a fi lăsată spre examinare în instanța de judecată în ordinea acțiunii civile, dat fiind imposibilitatea constatării cu certitudine a cuantumului despăgubirilor materiale.

5. Nefiind de acord cu hotărârilor menționate, avocatul Bondarencu Andrei în numele părții vătămate Sîli Nadejda, făcînd trimitere la prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, declară recurs ordinar, prin care solicită casarea parțială acestora în latura civilă cu pronunțarea unei noi hotărîri prin care, în mod solidar, să achite părții vătămate Sîli Nadejda, suma de 1 393,12 lei și salariul ratat, plătit în formă de plată unică, pentru perioada începînd cu data de 01.09.2015, data accidentului rutier, și pînă la pensionare - 01.01.2017, pentru 16 luni, în sumă totală de 56 000 lei - cu titlul de încasare a despăgubirilor materiale și suma de 300 000 lei - compensație cu titlul de daună morală, precum și cheltuielile de judecată, cheltuieli de executare a expertizei și cheltuieli de asistență juridică, suportate de apelanta în cauză, respectiv în sumă de 1 317 lei și în sumă de 5 000 lei. Totodată, avocatul a mai solicitat să fie obligată partea civilmente responsabilă - ÎS Compania Aeriană „Air Moldova”, să echipeze toate unitățile de transport de serviciu, antrenate în

transportarea angajaților întreprinderii, cu bare de protecție corespunzătoare, inclusiv și microbuzul de model „XXX”, cu n/î XXX. Recurentul invocă aceleași motive declarat în cererea de apel (pct. 3.1). Totodată, se menționează că instanțele de fond nu s-au pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în cererea de apel.

5.1. Potrivit prevederilor art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, inculpatul Smicvin Ion a prezentat referință privind opinia asupra recursului declarat de avocatul Bondarencu Andrei în numele părții vătămate Sîli Nadejda, prin care a menționat că, este de poziția respingerii acestui recurs, deoarece instanța de apel s-a pronunțat argumentat și detaliat asupra vinovăției inculpatului. Din textul deciziei rezultă că s-a analizat obiectiv probele administrate și hotărârea cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția de condamnare și corespunde prevederile art. 414, 417 Cod de procedură penală.

6. Judecând recursul ordinar în raport cu materialele cauzei și motivele invocate, Colegiul lărgit consideră că acesta urmează a fi admis, din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel doar în cazurile stipulate în acest articol.

Potrivit prevederilor art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul instanța este în drept să admită recursul, cu casarea totală sau parțială a hotărârii atacate și cu dispunerea rejudecării de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Erorile de drept pot fi considerate erori de drept formal sau procesual și erori de drept material sau substanțial. Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Instanța de recurs reiterează că potrivit art. 414 alin. (1) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel. Alin. (4) și (5) al aceleiași norme, prevede că în vederea soluționării apelului, instanța de apel poate da o nouă apreciere probelor, pronunțându-se asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Conform cerințelor art. 414 Cod de procedură penală, chestiunile de drept, asupra cărora s-a pronunțat sau trebuia să se pronunțe prima instanță și care prin apel se transmit instanței de apel, sunt: dacă fapta reținută ori imputată a fost săvârșită ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și, dacă da, în ce împrejurări a fost comisă, dacă probele au fost apreciate corect de prima instanță prin prisma cumulului de probe anexate la dosar, în conformitate cu art. 101 Cod de procedură penală.

La chestiunile de drept se referă cele ce țin de următoarele: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just; dacă normele de drept procesual, penal, administrativ ori civil au fost corect aplicate. În cazul în care s-ar constata încălcări ale prevederilor legale referitor la ele, hotărârea instanței de fond urmează a fi desființată cu rejudecarea cauzei.

Astfel, Colegiul penal lărgit menționează că, declanșând o continuare a judecării cauzei în fond, apelul este o cale de atac sub aspect de fapt și de drept, întrucât odată exercitat, produce un efect devolutiv complet în sensul că provoacă un control integral atât în fapt, cât și în drept, în privința persoanelor care l-au declarat.

Totodată, Colegiul penal lărgit reține că temeiul de recurs prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, invocat de recurent și-a găsit confirmarea în cauza dată, sub aspectul că instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel și hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția în partea laturii civile.

De asemenea, instanța de recurs poate să intervină în soluția instanței de apel, inclusiv și să o caseze parțial, atunci când se constată comiterea unei erori de drept, care a dus la adoptarea unei hotărâri ilegale.

Din materialele cauzei, Colegiul penal lărgit constată că, inculpatul Smocvin Ion a fost pus sub învinuire în baza art. 264 alin. (1) Cod penal, ulterior prima instanță l-a recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 264 alin. (1) Cod penal fiindu-i numită pedeapsă sub formă de amendă în mărime de 200 unități convenționale.

Ulterior, instanța de apel, judecând cauza la apelurile declarate de avocatul Canțer Serghei în numele inculpatului Smocvin Ion și avocatul Bondarencu Andrei în interesele părții vătămate Sili Nadejda, a verificat legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, și a conchis că, prima instanță corect a ajuns la concluzia că inculpatul Smocvin Ion este vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (1) Cod penal, deoarece potrivit cumulului de probe administrate în cauză, cercetate și verificate în instanța de apel s-a constatat că, vina acestuia în săvârșirea infracțiunii imputate a fost dovedită pe deplin.

Colegiul penal lărgit menționează că, aplicarea față de Smocvin Ion a pedepsei prevăzute de sancțiunea articolului respectiv, sub formă de amendă în mărime de 200 unități convenționale, este justă, or la aplicarea pedepsei s-a ținut cont de totalitatea circumstanțelor reale și personale, de gravitatea infracțiunii săvârșite, dar și de faptul că, pedeapsa constituie nu numai osândă pentru infracțiunea săvârșită, dar are drept scop corectarea și reeducarea condamnaților, spiritul executării stricte a legii, prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, atât din partea condamnatului cât și a altor persoane, ținând cont și de prevederile art. 364¹ alin. (8) Codul de procedură penală, potrivit căruia inculpatul care a recunoscut săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și a solicitat ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, beneficiază de reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu închisoare, cu muncă neremunerată în folosul comunității și de reducerea cu o pătrime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu amendă.

Astfel, la determinarea tipului și măsurii de pedeapsă, instanța de fond și de apel au ținut cont de prevederile art. 75-77 Cod penal adică, de pericolul social al infracțiunii comise din imprudență de Smocvin Ion, considerând echitabil de a-i stabili pedeapsa acestuia sub formă de amendă.

Cît privește dezacordul recurentului cu admiterea parțială a acțiunii civile a încasării prejudiciului moral în mărime de 15 000 lei, considerînd-o prea mică, Colegiul penal lărgit menționează că, potrivit art. 1423 Cod civil, mărimea compensației pentru prejudiciul moral se determină de către instanța de judecată și caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate.

Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate. Respectiv, fiecare persoană, care pretinde că a suferit, este în drept să-și estimeze prejudiciul moral suferit, dar numai instanța de judecată este împuternicită prin lege să determine mărimea prejudiciului moral prin echivalent bănesc, conducându-se de noțiunea reparării rezonabile, de personalitatea părții vătămate, de circumstanțele cazului concret în care părții vătămate i-au fost cauzate leziuni corporale.

Prin urmare, Colegiul penal lărgit consideră că, instanța de fond și de apel corect au stabilit mărimea prejudiciului moral, ținând cont de suferințele psihice și fizice care i-au fost provocate părții vătămate în rezultatul acțiunilor infracționale ale inculpatului, de faptul că infracțiunea a fost comisă din imprudență.

Deci, instanțele inferioare au reținut prevederile art. 1418, 1422 - 1423 Cod civil, fiind dispusă încasarea în beneficiul părții vătămate a sumei de 15 000 lei cu titlu de prejudiciu moral, ceea ce instanțele au considerat că, această compensare va aduce satisfacție părții vătămate.

Referitor la achitarea salariului ratat, în formă de plată unică, solicitată de partea vătămată pentru perioada începând cu data de 01.09.2015, data accidentului rutier, și pînă la pensionare - 01.01.2017, în sumă totală de 56 000 lei, Colegiul penal lărgit conchide că, instanța de apel just a menționat că potrivit carnetului de muncă, Sîli Nadejda a fost angajată în baza Ordinului nr.186/p din 18.07.2007, în calitate de zugrav de categoria V la ÎS Compania Aeriană „Air Moldova” /Vol.II,f.d.13-16/.

Prin dispoziția nr. 11/p din 16.05.2016, emisă de CA „Air Moldova”, a fost dispusă preavizarea, contra semnătură, cu 2 luni înainte de concediere în legătură cu reducerea numărului sau statelor de personal salariatul Sîli Nadejda - zugrav, Departamentul administrativ, cu propunerea salariatului altei funcții conform dispoziției /Vol.II, f.d.17/.

Prin ordinul nr. 244/p din 12.09.2016, emis de CA „Air Moldova”, a fost încetat din data de 12.09.2016 contractul individual de muncă încheiat cu Sîli Nadejda, în temeiul art.86 alin.(1), lit. x) Codul muncii, care prevede „refuzul salariatului de a fi transferat la o altă muncă pentru motive de sănătate, conform certificatului medical” /Vol.II,f.d.18/.

În acest context, se remarcă faptul că cerința apărătorului Bondarenco Andrei privind încasarea despăgubirilor materiale, este neîntemeiată la etapa dată, or, deși, contractul de muncă individual a fost încetat la data de 12.09.2016 din cauza refuzului salariatului de a fi transferat la o altă muncă pentru motive de sănătate, conform certificatului medical, partea vătămată Sîli Nadejda nu a prezentat probe concludente și pertinente ce ar confirma faptul că, a refuzat de a fi transferată la o altă muncă din motive de sănătate ca urmare a producerii accidentului rutier, comis de către inculpatul Smocvin Ion.

Totodată, Colegiul penal lărgit constată temeinicia motivelor invocate de către recurent ce cad sub incidența temeiului de recurs prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, or la adoptarea deciziei instanța de apel s-a pronunțat superficial pe motivele ce au fost invocate în apelul declarat de avocat în numele părții vătămate, și anume că, instanțele de fond urmau să admită acțiunea civilă privind cheltuielile de judecată și cheltuieli legate de achitarea medicamentelor.

Astfel, asupra acestor motive invocate în apel, instanța de apel s-a pronunțat superficial, fără argumentarea cuvenită.

În acest context, Colegiul constată că, instanța de apel a făcut o motivare contrară prevederilor art. 387 Cod de procedură penală, care stipulează, că odată cu pronunțarea sentinței de condamnare, instanța de judecată, apreciind dacă sunt dovedite temeiurile și mărimea pagubei cerute de partea civilă, admite acțiunea civilă, în total sau parțial, ori să o respingă și doar alin. (3) stipulând excepția- în cazuri excepționale când, pentru a stabili exact suma despăgubirilor cuvenite părții civile, ar trebui amânată judecarea cauzei, instanța poate să admită, în principiu, acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă.

Totodată, potrivit art. 225 alin. (3) Cod de procedură penală, odată cu soluționarea cauzei penale, judecătorul este obligat să soluționeze acțiunea civilă.

Relevantă în acest sens, este hotărârea CEDO din 19.11.2009, în cauza Tonchev vs. Bulgaria, prin care s-a constatat că prin nesoluționarea acțiunii civile, a fost încălcat art. 6 din Convenție, Curtea a considerat că, „... în situația în care sistemul intern permite reclamanților să introducă o acțiune civilă alăturată procesului penal, statul are obligația să se asigure că aceștia se bucură de garanțiile fundamentale prevăzute în art.6.”

Așa dar, conform acțiunii civile partea vătămată a solicitat încasarea din contul inculpatului în beneficiul său, 5000 lei cu titlu de asistență juridică, acțiunea care a fost admisă în principiu urmînd să se pronunțe instanța în ordinea civilă.

În acest sens, Colegiul precizează că, cheltuielile pentru asistență juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime, iar partea în proces poate solicita plata pentru asistență juridică și prin cererea de apel, care urmează a fi restituită la pronunțarea instanței de apel, iar pentru dovada cheltuielilor suportate se evidențiază necesitatea prezentării, de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor a dovezii privind achitarea onorariilor avocaților (copii de pe dispozițiile de plată prin virament sau bonurile de plată).

Prin urmare, conform materialelor cauzei, partea vătămată a prezentat copia bonului de plată, prin care a achitat suma de 5000 lei pentru asistență juridică avocatului Bondarencu Andrei (f.d. 20, vol. II), de a reprezenta partea vătămată la urmărirea penală și în instanțele de judecată, iar instanța de apel fără a-și expune opinia asupra respingerii sau admiterii acestor argumente și fără a lua în considerare prezența bonului de plată, nemotivat a menținut sentința primei instanțe în această parte.

Potrivit textului legal (art. 227 alin. (2) pct. 1) Cod de procedură penală), în cadrul cheltuielilor judiciare sunt cuprinse: sumele plătite sau care urmează a fi plătite martorilor, părților vătămate, reprezentanților lor, experților, specialiștilor, interpreților, traducătorilor și asistenților procedural.

De asemenea, Colegiul penal lărgit menționează, referitor la cheltuielile pentru onorariul avocatului în procedura din fața Curții, trebuie să se constate că, în temeiul contractului de asistență judiciară depus la dosar, reclamantul are obligația de a plăti respectivele cheltuieli. În consecință, în măsura în care avocatul are dreptul să solicite plata onorariului său în temeiul contractului, cheltuielile corespunzătoare sunt într-adevăr „reale“ (a se vedea, mutatis mutandis, Tebieti Mühafize Cemiyeti și Israfilov împotriva Azerbaidjanului, nr. 37.083/03, pct. 106, CEDO 2009-...).

Totodată, partea vătămată a prezentat și bonurile de plată pentru medicamente în suma totală de 1393, 12 lei (f.d. 174-175, vol. II), iar instanța de apel neîntemeiat a respins această solicitare menționînd faptul că aceste bonuri de plată nu probează faptul că medicamentele procurate au fost prescrise nemijlocit ca tratament în urma

accidentului rutier produs la caz, or, la materialele cauzei în acest sens, lipsește prescripția medicului curant.

Instanța de recurs menționează că, conform art. 219 alin. (3) pct. 1) Cod de procedură penală, „prejudiciul material se consideră legat de săvârșirea acțiunii interzise de legea penală dacă el se exprimă în cheltuieli pentru tratamentul părții vătămate și îngrijirea acesteia”.

Astfel, prin probele prezentate la materialele cauzei, este cert dovedit că părții vătămate au fost cauzate vătămări corporale medii, iar pentru a trata vătămarile cazate, acesta avea nevoie de medicamente, fapt dovedit prin anexarea a bonurilor de plată.

Prin urmare, Colegiul penal lărgit constată că, instanța de apel nu și-a motivat soluția de respingere a cerințelor apelantului privind încasarea cheltuielilor de asistență juridică și a cheltuielilor pentru medicamente solicitate, conform prevederilor art. 414 alin. (5) Cod de procedură penală.

Reieșind din aceste motive, instanța de recurs consideră că, decizia instanței de apel în partea laturii civile privind încasarea cheltuielilor de asistență juridică și a cheltuielilor pentru medicamente solicitate, urmează a fi casată cu dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să se conducă de prevederile art. 436 Cod de procedură penală, care prevede procedura de rejudecare și limitele acesteia, să se pronunțe la modul convenit și în strictă conformitate cu prevederile Legii procesual-penale asupra tuturor motivelor invocate de partea vătămată și avocatul său în apel, și ținând cont de motivele casării deciziei atacate, de prevederile art. 225, 387 Cod de procedură penală și practica CEDO, să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată

7. În conformitate cu art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE :

Admite recursul ordinar declarat de avocatul Bondarencu Andrei în numele părții vătămate Sîli Nadejda, casează parțial decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 08 noiembrie 2017, în latura civilă, în partea încasării cheltuielilor de tratament și asistență juridică, în cauza penală în privința lui *Smocvin Ion XXX*, și dispune rejudecarea cauzei în această parte de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Celelalte dispoziții ale hotărîrei atacate se mențin.

Decizia nu este susceptibilă căilor de atac referitor la rejudecarea cauzei, în rest este irevocabilă, publicarea integrală la **03 aprilie 2018**.

Președinte:

Nicolae Gordilă

Judecători:

Ion Guzun

Elena Covalenco

Liliana Catan

Iurie Diaconu